

Doorstart na Faillissement fase 1

31 oktober 2017

L. Hoekema, A.P. Alberda, A. Boutorat

trefwoorden faillissement, doorstart, werknemers

Dit is een geüpdate versie van de nota van april 2017. In deze versie zijn de ook de faillissementen van de periode medio 2015 – ultimo 2016 in het onderzoek betrokken. De onderzoeksperiode beslaat nu de jaren 2007 t/m 2016.

Inleiding

De ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Veiligheid en Justitie (VenJ) willen inzicht krijgen in het aantal bedrijven dat een doorstart maakt na een faillissement en welke baangevolgen dat heeft voor de werknemers die in dienst waren bij het gefailleerde bedrijf. Bij een deel van de faillissementen is sprake van nog rendabele bedrijfsonderdelen die in het kader van het liquidatieproces door de curator worden verkocht en door de koper worden voortgezet (doorstart). Soms is de koper een aan de failliete onderneming gelieerde partij. Op grond van huidige wetgeving geldt de reguliere ontslagbescherming niet en is de doorstarter in beginsel vrij in de keuze welke werknemers hij in dienst neemt.

De betrokken ministeries hopen dat het onderzoek informatie kan opleveren die van belang kan zijn bij de beantwoording van de vraag of en in welke mate er een risico bestaat dat er selectief groepen van werknemers of bepaalde contractvormen benadeeld worden bij de doorstart van een bedrijf?

Op dit moment bestaat er nog geen statistische informatie over het aantal bedrijven dat een doorstart kent na faillissement. Dergelijke gegevens zijn wel te vinden in de verslagen van curatoren maar die zijn niet eenvoudig digitaal benaderbaar en doorzoekbaar. Het eerste deel van het onderzoek - dat in dit rapport wordt gepresenteerd - richt zich dan ook op de vraag in hoeverre het mogelijk is om op basis van een combinatie van bij het CBS beschikbare bronnen de doorstart van bedrijven na een faillissement te herkennen. In een eventueel vervolgonderzoek wordt dan specifiek ingegaan op de positie van (groepen van) werknemers bij de doorstart van een bedrijf.

Bronnen

Faillissementen

De gegevens over gefailleerde bedrijven zijn verkregen vanuit het productiesysteem van waaruit het CBS de gegevens over aantallen failliete bedrijven publiceert. De gegevens worden via Spir-It, de ICT-dienstverlener voor de Rechtspraak, verkregen van de Rechtbanken in Nederland. De identificerende variabele is het Kamer van Koophandel inschrijvingsnummer (KvKnummer). In de populatie van dit onderzoek zijn zowel Natuurlijke personen (met een eenmanszaak) als Rechtspersonen betrokken.

Baangegevens

De baangegevens hebben hun oorsprong in de Polisadministratie die beheerd wordt door het UWV. Deze gegevens worden na een verwerkings- en controleslag opgeslagen in het Sociaal Statistisch Bestand. De gegevens die in dit onderzoek gebruikt zijn, zijn het loonheffingsnummer van de inhoudingsplichtige (werkgever), een geanonimiseerd persoonsnummer, begin- en eindtijdstippen van de baan en baantype. Niet meegenomen als werknemer zijn de volgende baantypes: Directeur-Grotaandeelhouder (fiscaal gezien werknemer), werknemers vallend onder de Wet Sociale Werkvoorziening en Stagiaires. De telvariabele is de persoon, deze telt voor 1 mee onafhankelijk van de omvang van het arbeidscontract en onafhankelijk van het aantal banen dat die persoon bij die ene werkgever heeft.

Algemeen Bedrijven Register (ABR)

Het ABR is een combinatie van registers waarin de populatie bedrijven en instellingen wordt vastgelegd voor statistische toepassingen op het CBS. Het is o.a. gebaseerd op gegevens uit het Nieuwe Handelsregister van de Kamer van Koophandel en gegevens van de Belastingdienst. Het ABR vormt de ruggengraat van het statistisch proces. Er worden in het ABR identificatie- en structuurgegevens vastgesteld en geregistreerd over statistische eenheden (bedrijfseenheid, ondernemingengroep en lokale bedrijfseenheid).

Satelliet Zelfstandige Ondernemers (SZO)

De SZO is een set van bestanden die op grond van fiscale informatie eenheden uit het ABR koppelt aan ondernemers. Dat zijn in het geval van bedrijven zonder rechtsvorm eigenaren, maten of vennoten en in het geval een bedrijf met rechtsvorm de directeur-grotaandeelhouder. Ook gegevens van de andere aanmerkelijk-belanghouders zijn beschikbaar.

Regiobase

De regiobase is een satelliet van het ABR met daarin gegevens van alle vestigingen van bedrijven, waaronder locatie en bedrijfsactiviteit van de vestiging.

Populatie gefailleerde bedrijven

De faillissementsuitspraken van een rechtbank hebben betrekking op personen en bedrijven. Van belang voor dit onderzoek zijn gegevens die betrekking hebben op bedrijven. Dat kunnen bedrijven zijn zonder rechtspersoonlijkheid, (eenmanszaken, VoF's en maatschappen), en bedrijven met rechtspersoonlijk, zoals BV's en NV's. Het onderzoek beschreven in dit rapport focust zich op faillissementen waarbij werknemers betrokken zijn. In bijna 90% van die gevallen is de gefailleerde een rechtspersoon.

Tabel 1: Aantal faillissementen 2007-ultimo 2016 uitgesplitst naar rechtsvorm en werkgeverschap

Rechtsvorm gefailleerde	Aantal faillissementen ¹	
	w.v met werknemers	
Eenmanszaak	8 395	2 330
Maatschap	30	20
Vennootschap onder Firma	2 515	985
Commanditaire Vennootschap	565	145
Besloten Vennootschap	52 480	23 715
Naamloze Vennootschap	145	50
Stichting, (Coöperatieve) Vereniging	1 405	575
Buitenlandse Rechtsvorm	285	105
overig/onbekend	915	20
Totaal	66 735	27 930

Bedrijven worden vaak gevoerd in concernverband en bestaan uit meerdere juridische entiteiten die een onderlinge zeggenschapsrelatie hebben. Eén van de redenen waarom bedrijven opgedeeld zijn in aparte juridische entiteiten met rechtspersoonlijkheid (en een eigen Kamer van Koophandel inschrijving) is dat op die manier risico's beperkt en gelokaliseerd blijven tot die ene rechtspersoon. De aansprakelijkheid voor schulden strekt zich niet verder uit dan de rechtspersoon in kwestie en dit kan er dan voor zorgen dat de effecten van eventuele 'calamiteiten' zich beperken en het risico dat het gehele concern wordt geraakt wordt verkleind.

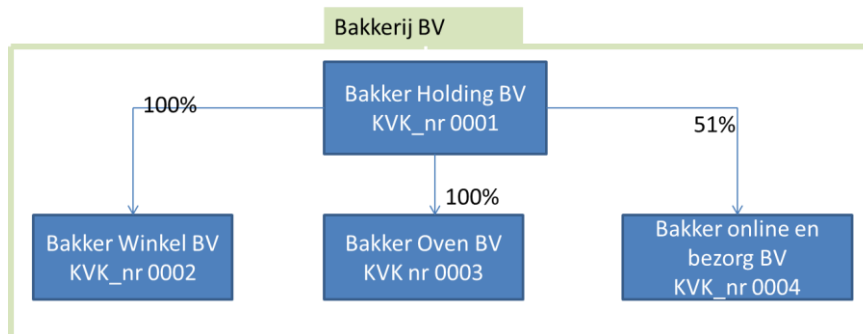
CBS definitie van bedrijf

De feitelijke transactor in het productieproces gekenmerkt door zelfstandigheid ten aanzien van de beslissingen over dat proces en door het aanbieden van zijn producten aan derden.

Wanneer deze onderling verbonden rechtspersonen langs de CBS-definitie van bedrijf wordt gelegd volgt dat het *geheel* van onderling verbonden rechtspersonen als bedrijf moet worden beschouwd omdat de dochter-rechtspersonen niet voldoende zelfstandig kunnen beslissen. In figuur 1 is een voorbeeld gegeven van wat het CBS als 1 bedrijf wordt beschouwd. Bakker Holding BV heeft een 100% aandelenbezit in Bakkerswinkel BV en Bakker Oven en een 51%

¹ Afgerond op 5-tallen

aandelenbezit in Bakker online en bezorg BV. Elk van deze juridische entiteiten is weliswaar juridisch zelfstandig maar bedrijfseconomisch gezien niet. Bakker Holding BV heeft in elk van de onderliggende BV's een meerderheid van de aandelen en heeft dus een beslissende stem bij belangrijke beslissingen. De zeggenschapsrelaties kunnen in analyses op bedrijfsniveau gebruikt worden om patronen in de data te onderscheiden die niet zichtbaar zijn als op het niveau van de juridische entiteit geanalyseerd wordt.

Figuur 1: Schema bedrijf versus juridische entiteiten

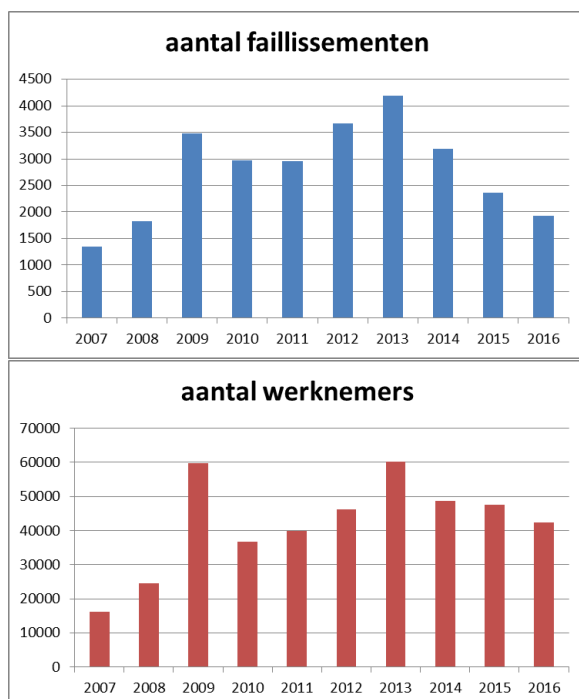
Zoals gezegd kunnen bedrijven uit meerdere juridische entiteiten bestaan en één of meerdere van deze entiteiten kunnen failliet verklaard worden. In de periode 2007-2016 zijn er 66.735 faillissementen uitgesproken, hier waren 49.070 bedrijven bij betrokken. Er zijn dus bedrijven die bij meerder faillissementen betrokken zijn. Dat kan bijvoorbeeld omdat op hetzelfde moment alle onderliggende juridische entiteiten failliet verklaard worden. Ook kan het voorkomen dat niet alle onderliggende juridische entiteiten op dezelfde datum failliet verklaard worden maar dat op een later moment alsnog juridische entiteiten failliet gaan. Tabel 2 geeft een overzicht van de faillissementen geclusterd naar bedrijfsniveau. Zo zijn er bijvoorbeeld 41.710 bedrijven die, gedurende de periode 2007-2016, te maken kregen met 1 faillissement. En er zijn 5 bedrijven die te maken kregen met 31 tot 60 faillissementen, al dan niet op hetzelfde moment uitgesproken.

Tabel 2 Aantallen faillissementen waarmee bedrijven te maken hebben gekregen in de periode 2007-2016

Aantal failliete KvK- nummers per bedrijf	aantal bedrijven
1	41.710
2	4.380
3	1.605
4	660
5	320
6	155
7	70
8	65
9	30
10	15
11-30	60
31-60	5
Totaal	41.710

Populatie gefailleerde bedrijven met werknemers

Gezien de focus van dit onderzoek op de positie van werknemers na een faillissement is in het verdere deel van dit rapport de onderzoekspopulatie *faillissementen beperkt tot de juridische entiteiten die in de 60 dagen voorafgaand aan het faillissement tenminste 1 werknemer in dienst hadden*. Daarnaast zijn alleen faillissementen uitgesproken in de periode 1 januari 2007 tot en met eind 2006 in dit onderzoek betrokken. In deze periode zijn er in totaal 27.930 faillissementen uitgesproken waarbij 422.200 werknemers betrokken waren. In figuur 2 wordt een verdeling van die aantallen over de verschillende jaren weergegeven.

Figuur 2: Aantallen faillissementen waarbij werknemers betrokken zijn (boven). Totaal aantal werknemers betrokken bij faillissement (onder).

De aantallen faillissementen en het aantal werknemers is niet gelijkmatig verdeeld over de verschillende sectoren in de economie. In tabel 3 zijn de top 10 sectoren met de meeste faillissementen weergegeven. Deze top 10 vertegenwoordigt ruim 90% van het aantal faillissementen en werknemers (van de in totaal 18 sectoren). Opvallend is het aantal werknemers in de Zorg, waarbij meer dan 50 werknemers bij een gemiddeld faillissement betrokken zijn. Mogelijk wordt dit veroorzaakt door veel deeltijdwerkers.

Tabel 3: Top 10 sectoren met het grootste aantal werknemers betrokken bij faillissement

sector	aantal faillissementen	aantal werknemers
G Handel	6.430	81.500
C Industrie	3.430	56.700
F Bouwnijverheid	4.005	49.900
Q Gezondheids- en welzijnszorg	855	48.900
N Verhuur en overige zakelijke diensten	1.795	43.500
M Specialistische zakelijke diensten	3.340	33.900
H Vervoer en opslag	2.085	33.000
I Horeca	1.400	21.500
K Financiële dienstverlening	1.225	12.900
J Informatie en communicatie	1.160	12.700
Overig	2.205	27.700
Totaal	27.930	422.200

In tabel 4 wordt verder ingezoomd op het meest gedetailleerde bedrijfsactiviteit niveau. Deze top 10 is gebaseerd op het *aantal betrokken werknemers*. Ook in CBS publicaties waar *aantallen faillissementen* gepresenteerd² worden, komen dezelfde bedrijfsactiviteiten naar voren.

Tabel 4 Top 10 bedrijfsactiviteiten met het grootste aantal werknemers betrokken bij faillissement

bedrijfsactiviteit	sector	aantal faillissementen	aantal werknemers
88101 Thuiszorg	Q Gezondheids- en welzijnszorg	120	23.100
4120 Algemene bouw	F Bouwnijverheid	1.370	17.900
78201 Uitzendbureaus	N Verhuur en overige zakelijke diensten	390	15.300
4941 Goederenwegvervoer (geen verhuis-)	H Vervoer en opslag	635	12.400
56101 Restaurants	I Horeca	560	11.300
88911 Kinderopvang	Q Gezondheids- en welzijnszorg	235	8.900
4932 Vervoer per taxi	H Vervoer en opslag	200	8.200
47721 Winkels in schoenen	G Handel	115	7.600
6420 Financiële holdings	K Financiële dienstverlening	770	7.000

² Zie bijvoorbeeld [Statline](#)

Methode van doorstart bepaling

Wanneer een onderneming failliet gaat, wordt er een curator aangesteld die alle activa van de onderneming te gelde maakt om de opbrengst vervolgens te verdelen onder de schuldeisers. Het is mogelijk dat er nog levensvatbare bedrijfsonderdelen zijn. Ook die kunnen dan door de curator worden verkocht aan een derde die daarmee vervolgens een doorstart maakt.

Een bedrijf kun je beschouwen als een *organisatie van kapitaal en arbeid* en dat betekent dat de waarde van de bedrijfsonderdelen gelegen is in het samenspel van die 3 elementen. De ratio achter een doorstart zal vaak zijn dat de going-concern waarde van de organisatie positief is en hoger is dan de waarde van de bedrijfsmiddelen als deze los verkocht zouden worden.

Deze aspecten organisatie, kapitaal en arbeid zijn binnen dit onderzoek dan ook gebruikt om een doorstart te identificeren.

- De factor arbeid is, ook gezien de scope van dit onderzoek, een belangrijk aspect in de bepaling van een mogelijke doorstart. De factor arbeid is hier in twee categorieën verdeeld: de ondernemer en de werknemers. De mate van overlap in het werknemersbestand zowel in absolute als relatieve zin wordt meegewogen in de typering van een doorstart.
- Uit de omschrijving van een bedrijf als organisatie van kapitaal en arbeid volgt dat de fysieke locatie (vestigingsadres) waar de bedrijfsactiviteiten worden uitgeoefend een belangrijke indicator is voor een doorstart, zeker wanneer dat gepaard gaat met overlap in het werknemersbestand:
  - Wanneer het kapitaal aanwezig is in de vorm in de vorm van vaste bedrijfsmiddelen zoals machines is dit vaak plaatsgebonden. Machines kunnen weliswaar verkocht en elders ingezet worden maar dan is eerder sprake van verkoop van de boedel in plaats van een doorstart. Wanneer de het vestigingsadres identiek blijft is dat een aanwijzing dat de organisatie in stand is gebleven.
  - Ook de kenmerken van het bedrijfspand en de specifieke bestemming van dat pand (bijvoorbeeld winkelpand) maken dat de locaties waar de bedrijfsuitoefening plaatsvindt een belangrijke indicator is voor een doorstart
- Kapitaal in de vorm van verschaft kapitaal is niet plaatsgevonden maar kan als het in de vorm van aanmerkelijk belang plaatsvindt aan personen gekoppeld worden. Ook op deze manier kunnen relaties gelegd worden tussen gefailleerde bedrijven en mogelijke doorstartende bedrijven. Goodwill, naamsbekendheid, toegang tot markt, klantenbestanden e.d. vormen eveneens een vorm van kapitaal waar een overnemer bereid zou kunnen zijn om tegen betaling over te nemen, maar zijn met de (huidige) CBS-databronnen niet te operationaliseren.

Wanneer gefailleerde en mogelijke doorstarter dezelfde bedrijfsactiviteit uitoefenen wordt dit uitsluitend gebruikt als ondersteunende aanwijzing dat er sprake is van een doorstart.

Samengevat wordt een relatie tussen gefailleerd bedrijf en een doorstartend bedrijf op de volgende aspecten, in samenhang beoordeeld:

1. Mate van overlap in het personeelsbestand
Daarbij wordt ook gelet op de volgende aspecten:

- a. Hoe geconcentreerd in de tijd komen deze werknemers terecht bij het nieuwe bedrijf
  - b. Welk deel van de werknemers komt bij die ene nieuwe werkgever terecht
  - c. Had de nieuwe werkgever al werknemers in dienst voor de komst van de nieuwe werknemers
  - d. Hoeveel werknemers had de nieuwe werkgever in dienst, wat is het absorptievermogen van deze nieuwe werkgever
  - e. Hoe groot is het tijdsverschil tussen faillissementsuitspraak en overgang naar nieuwe werkgever
2. Identieke locaties van bedrijfsuitoefening (vestigingen van bedrijven)
  3. Gemeenschappelijke eigenaren
  4. Gemeenschappelijke kapitaalverschaffers
  5. Identieke bedrijfsactiviteit
  6. Doorstart binnen een bedrijf - Overlap in zeggenschapsrelaties

De verschillende punten worden in de volgende paragrafen nader toegelicht.

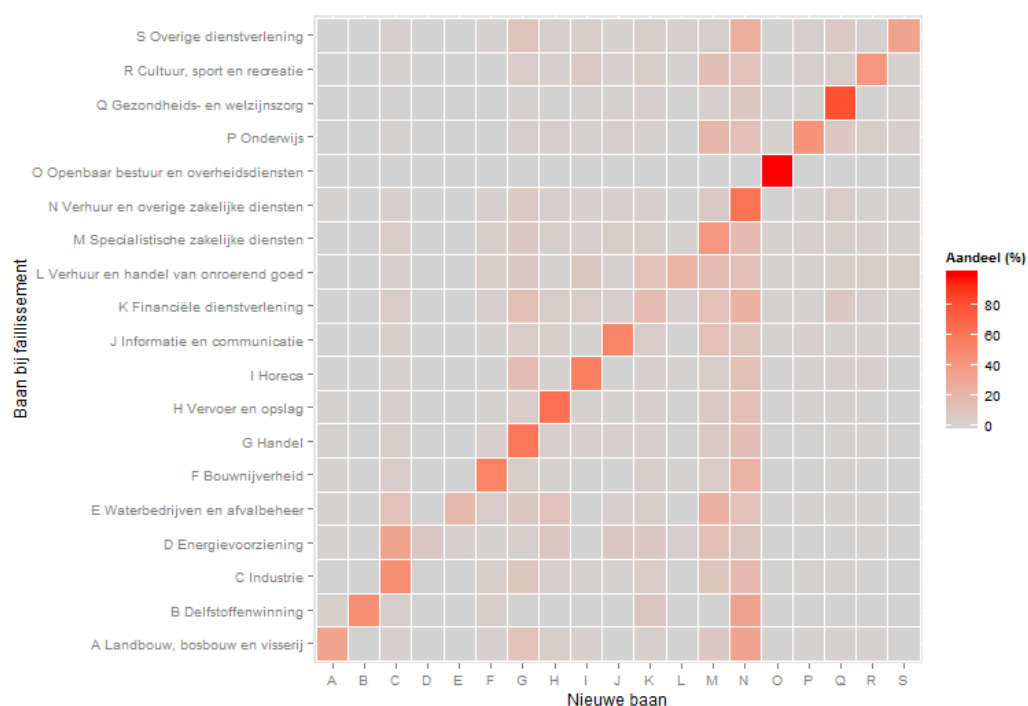
1. Mate van overlap in het personeelsbestand

Van de 422 duizend werknemers die betrokken zijn bij een faillissement in de periode 2007-2016 is de eerstvolgende nieuwe werkkring in maximaal de eerste 6 maanden na faillissementsuitspraak bepaald. 264 duizend personen hadden in de eerste 6 maanden een nieuwe werkkring als werknemer gevonden.

In figuur 3 is de overgang van bedrijfsactiviteit van de oude werkkring naar de bedrijfsactiviteit van de nieuwe bedrijfsactiviteit grafisch weergegeven. Op de regels staat de oude werkkring, de intensiteit van de rode kleur op de regel geeft welk deel van de werknemers in welke bedrijfstak is gaan werken. Bijvoorbeeld op de onderste regel (Landbouw) valt horizontaal te zien dat ongeveer evenveel mensen in de landbouw zijn blijven werken als dat er zijn overgestapt naar N: 'Verhuur en overige zakelijke diensten'. Beide vlakken hebben ongeveer dezelfde rood-intensiteit.

Veel werknemers blijven in hun oude sector actief (de diagonaal). Ook valt te zien dat de nieuwe werkkring van veel werknemers zich bevindt in de sectoren 'M Specialistische zakelijke diensten' en vooral 'N Verhuur en overige zakelijke diensten' (de 2 oplichtende verticale lijnen).

Wanneer verder ingezoomd wordt op overgangen buiten de eigen sector en op een meer gedetailleerd bedrijfsactiviteitsniveau valt op dat vooral veel werknemers terechtkomen bij een uitzend- of uitleenbureau, zie tabel 5.

Figuur 3: Heatmap van de overgang van werknemers van de oude bedrijfstak (regels) naar de nieuwe bedrijfstak (kolommen). De intensiteit van de rood-kleuring is een relatieve maat voor de verdeling binnen de nieuwe bedrijfstak (regels). In absolute aantallen is geen vergelijking tussen regels mogelijk.

Tabel 5. Top 10 verschuivingen van werknemers na een faillissement buiten de oorspronkelijke bedrijfssector.

Oude bedrijfsactiviteit	Nieuwe bedrijfsactiviteit	aantallen werknemers
4120 Algemene bouw	7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	1.970
4771 Winkels in kleding	7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	1.680
5610 Restaurants, andere eetgelegenheden	4719 Warenhuizen e.d.	1.620
4941 Goederenwegvervoer (geen verhuis-)	7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	1.020
7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	8810 Welzijnswerk ouderen, gehandicapten	760
8810 Welzijnswerk ouderen, gehandicapten	7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	730
4932 Vervoer per taxi	7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	650
7022 Organisatieadviesbureaus e.d.	7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	640
8720 Huizen verstandelijk gehandicapten	6420 Financiële holdings	630
4399 Overige gespecialiseerde bouw	7820 Uitzend- en uitleenbureaus; pools	600

In totaal is voor 30 duizend werknemers de eerste werkkring na het faillissement de bedrijfstak Uitzend- en uitleenbureaus, terwijl ze ten tijde van faillissement niet in deze bedrijfstak werkzaam waren. Ook in het micromateriaal is de overgang naar Uitzendbureaus e.d. goed zichtbaar waarbij substantiële aantallen werknemers *geclusterd* in de tijd vlak na faillissement overgaan. Puur op grond van aantallen overgenomen werknemers leidt dit tot een typering als overname, op grond van de in tabel 6 genoemde categorieën. In totaal worden zo 11 duizend werknemers als betrokken bij doorstart getypeerd. Nader onderzoek naar deze groep werknemers zou inzicht kunnen opleveren in patronen en (bedrijfseconomische) motieven van zowel werknemers en uitzendbureaus. Dit in de context van de economische situatie in de oude bedrijfsactiviteit.

Het is voorstelbaar dat de factoren arbeid en kapitaal van een gefailleerde over verschillende entiteiten verdeeld worden en er een soort driehoeksrelatie bestaat tussen de gefailleerde, de overnemer van de werknemers en de overnemer van de factor kapitaal. Het daadwerkelijk bestaan van een dergelijke driehoeksrelatie kan echter niet op basis van CBS-gegevens geverifieerd worden.

2. Identieke locaties van bedrijfsuitoefening (vestigingen van bedrijven)

De overlap van fysieke locaties is bepaald aan de hand van de Regiobase. In dit bestand zijn voor elk bedrijf de locaties op adresniveau vastgelegd waar bedrijven hun bedrijf uitoefenen. In dit bestand zijn de adressen van de juridische entiteiten horend bij een bedrijf en de adressen van de vestigingen van de juridische entiteiten vastgelegd. Een relatie tussen het gefailleerde bedrijf en de eventuele doorstart wordt gelegd op basis van de vestigingen van het gefailleerde bedrijf in het jaar van faillissement en het voorgaande jaar en de eventuele doorstart in het jaar van faillissement en het daarop volgende jaar.

CBS definitie van een vestiging

Elke afzonderlijk gelegen ruimte, terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een bedrijf voor uitoefening van de activiteiten. Ieder bedrijf bestaat uit tenminste één vestiging.

3. Gemeenschappelijke eigenaren

Informatie over eigenaren van bedrijven is beschikbaar in de Satelliet Zelfstandige Ondernemers en Satelliet Zelfstandige Ondernemers DGA. Het eerste bestand bevat de ondernemers die ondernemer zijn in de zin van box 1 van de inkomstenbelasting, dus eigenaar zijn van een bedrijf zonder rechtsvorm (eenmanszaak, Vennootschap onder Firma, maatschap, Commanditaire Vennootschap). De Satelliet Zelfstandige Ondernemers DGA bevat gegevens over DGA's. De gebruikte gegevens zijn op het niveau van het bedrijf, hiermee is voor de ondernemers gelijk ook rekening gehouden met gemeenschappelijke zeggenschapsrelaties tussen gefailleerde en doorstarter. Vergelijkbaar met de methode gebruikt bij de vestigingen zijn de ondernemers betrokken bij het gefailleerde bedrijf in het jaar van faillissement en het jaar daar aan voorafgaand vergeleken met de ondernemers betrokken bij een doorstarter in het jaar van faillissement en het daarop volgende jaar. Van de ruim 1400 verenigingen en

stichtingen betrokken bij een faillissement zijn voor grote delen van de onderzoeksperiode geen gegevens over bestuurders beschikbaar.

4. Gemeenschappelijke kapitaalverschaffers

Gegevens over kapitaalverschaffers zijn vastgelegd in de Satelliet Zelfstandige Ondernemers Aanmerkelijk Belanghouders. Een aanmerkelijk belanghouder (AB-houder) heeft tenminste 5% van het aandelenkapitaal van een vennootschap in zijn bezit. De resultaten uit AB worden in box 2 van de inkomstenbelasting belast. Er is overlap met de groep DGA's omdat DGA's ook AB-houder zijn van de vennootschap waar zij hun fictief loon van ontvangen. Een andere groep kapitaalverschaffers zijn de commanditaire vennoten die kapitaal verschaffen aan een commanditaire vennootschap, zonder zelf ondernemer te zijn. De resultaten hiervan worden echter in box 1 belast en zijn daarom opgenomen in het bestand Satelliet Zelfstandige Ondernemers en hier al meegenomen.

5. Identieke bedrijfsactiviteit

Van elk gefailleerd bedrijf en van elke overnemer is de bedrijfsactiviteit bekend. De bewijskracht van uitsluitend dezelfde bedrijfsactiviteit is niet bijzonder groot, daarom wordt dit kenmerkt uitsluitend als steunbewijs gebruikt.

6. Doorstart binnen een bedrijf - Overlap in zeggenschapsrelaties

Zoals eerder beschreven is, legt het CBS zeggenschapsrelaties vast tussen juridische entiteiten waarmee onderling verbonden entiteiten als één geheel beschouwd worden: een bedrijf. Wanneer er overlap in zeggenschapsrelaties is, dus wanneer zowel de gefailleerde als doorstarter-kandidaat onderdeel zijn van hetzelfde bedrijf, verhoogt dit de waarschijnlijkheid dat er daadwerkelijk sprake is van een doorstart. Als in het voorbeeld uit figuur 1 er een nieuwe juridische entiteit opgericht wordt die valt onder dezelfde holding én er gaan werknemers mee naar het nieuwe onderdeel dan is een doorstart waarschijnlijk en wordt dit getypeerd als doorstart binnen een bedrijf. Ook wanneer er werknemers overgaan naar een reeds bestaand onderdeel zou er sprake kunnen zijn van een doorstart. In elk geval is dezelfde onderzoeksvraag – te beantwoorden in vervolgonderzoek – of bepaalde groepen van werknemers ondervertegenwoordigd zijn in de groep werknemers die meegaan naar het nieuwe onderdeel.

Doorstart indelingen

De detectie van een eventuele doorstart is in 2 grote delen op te delen. In het eerste deel is een relatie tussen gefailleerde en doorstarter al vastgesteld op basis van gemeenschappelijke werknemers. Deze relatie wordt dan bevestigd met een tweede variabele (bijvoorbeeld locatie) of door een hele sterke relatie op basis van werknemers (bv in absolute of relatieve zin een grote overlap). Het tweede deel zoekt relaties tussen het failliete bedrijf en de doorstarter zonder dat er sprake is van een gemeenschappelijke werknemer. In deel 2 wordt geprobeerd

om ook tenminste twee, van elkaar onafhankelijke – relaties tussen doorstarter en gefailleerde te leggen, bijvoorbeeld locatie en bedrijfsactiviteit.

Methode 1: Gefailleerde en ‘doorstarter’ hebben tenminste 1 werknemer gemeenschappelijk

De tien categorieën in tabel 6 zijn *hiërarchisch* ingedeeld. Een doorstart relatie kan alleen in een categorie ingedeeld worden wanneer deze niet in een lager genummerde categorie ingedeeld kan worden. De categorieën binnen dit deel zijn dus elkaar uitsluitend. Wel kan een gefailleerd bedrijf in meerdere doorstart relaties hebben en dus in meerdere categorieën omdat de gefailleerde in delen gesplitst wordt. Er vindt geen dubbeltelling plaats in aantallen werknemers omdat uitsluitend naar het doorstartende bedrijf meegenomen werknemers geteld worden.

Tabel 6 Categorieën van doorstart

Nummer	Omschrijving	#doorstart- relaties	# meegenomen werknemers
1	Doorstart binnen bedrijf	1.896	19.628
2	Gemeenschappelijke vestiging	5.555	35.703
3	Driekwart van de werknemers van de gefailleerde ($n \geq 5$) gaan door naar de doorstarter die een nieuwe werkgever is	1.641	28.982
4	Tenminste 1 ondernemer gemeenschappelijk	136	300
5	Gemeenschappelijke kapitaalverschaffer	2	4
6	Tenminste 50 werknemers van de gefailleerde gaan (redelijk sterk geclusterd in de tijd) door naar de doorstarter	100	13.108
7	Tenminste 50 werknemers van de gefailleerde gaan door naar de doorstarter	18	1.464
8	Driekwart van de werknemers van de gefailleerde ($n \geq 10$) gaan door naar de doorstarter, zeer geclusterd in de tijd	556	9.515
9	Tenminste 10 werknemers van de gefailleerde gaan naar de doorstarter. Dit aantal is tenminste een kwart van het aantal werknemers van de gefailleerde of van de doorstarter.	332	5.635
10	Tenminste verdubbeling van het aantal werknemers van doorstarter die tenminste 15% ($n \geq 5$) van het banenbestand van gefailleerde heeft meegenomen	892	3.791
Nvt	Geen faillissement-doorstart	159.200	145.537
	Totaal	170.328	263.667

Wanneer op grond van bovenstaande 10 regels op *bedrijfsniveau* een relatie wordt vastgesteld tussen gefailleerde entiteit en overnemende entiteit, dan wordt die relatie ook toegepast op alle andere relaties tussen juridische entiteiten die vallen onder de betreffende bedrijven. Deze situatie staat in tabel 7 uitgelegd.

Tabel 7 Relatie tussen gefailleerde entiteit en overnemende entiteit volgens categorieën van doorstart

Datum Uitspraak	KvkNummer	Bedrijf-ID	Aantal wn	Overnemer Kvk-nummer	Bedrijf ID overnemer	Categorie
13-01-10	12345	6666	50	4567	777	3
13-01-10	12346	6666	9	4568	777	(leeg)
27-10-10	12347	6666	9	4569	777	(leeg)

Voor de eerste regel is op grond van regel 3 een relatie vastgesteld. Voor de 2 andere faillissementen vallend onder dit bedrijf kon geen relatie vastgesteld worden omdat de relatie op basis van de werknemer-gegevens niet overtuigend genoeg was. Wanneer de 3 faillissementen in hun samenhang beoordeeld worden kan die relatie voor faillissement 2 en 3 toch vastgesteld worden. Op grond van de gemeenschappelijke zeggenschapsrelaties wordt nu zowel voor het andere faillissement op 13 januari als het faillissement op 27 oktober een relatie van type 3 vastgelegd. In totaal worden hierdoor nog 540 faillissement-doorstart relaties gelegd met een totale omvang van 1320 banen.

Methode 2: Gefailleerde en 'doorstarter' hebben geen werknemer(s) gemeenschappelijk

In de situatie waar geen relatie vastgesteld kan worden op basis van gemeenschappelijke werknemers wordt geprobeerd om via andere kenmerken alsnog een relatie vast te leggen. Om een onterechte typering als doorstart te voorkomen worden de voorwaarden om als doorstart gekenmerkt te worden strikter toegepast dan in deel 1.

De voorwaarden zijn:

1. De relatie wordt vastgesteld aan de hand van de ondernemer/kapitaalverschaffer en de locatie

Er moet aan beide onderstaande voorwaarden worden voldaan:

- a. Op bedrijfsniveau moet er een gemeenschappelijke ondernemer / kapitaalverschaffer zijn;
- b. De locatie (adres en huisnummer) van de gefailleerde juridische entiteit moet op bedrijfsniveau aanwezig zijn in de doorstarter

2. De relatie wordt vastgesteld aan de hand van de locatie en de bedrijfsactiviteit

Er moet aan beide onderstaande voorwaarden worden voldaan:

- a. De locatie (adres en huisnummer) van de gefailleerde juridische entiteit moet op bedrijfsniveau aanwezig zijn in de doorstarter
- b. De bedrijfsactiviteit op het meest gedetailleerde niveau moet op die specifieke locatie identiek zijn.

Voor de bepaling van de overlap worden voor de gefailleerde de ondernemer /kapitaalverschaffer en de locaties/bedrijfsactiviteit de gegevens gebruikt uit het jaar van faillissement en het voorafgaande jaar. Voor de bepaling van de overlap worden voor het doorstartende bedrijf de ondernemer/kapitaalverschaffer en de locaties/bedrijfsactiviteit de gegevens gebruikt uit het jaar van faillissement en het daaropvolgende jaar.

Tabel 8 geeft een overzicht van het aantal faillissementen waar met deze methode twee alsnog een doorstart kan worden gevonden en het daarbij behorende aantal banen bij het gefailleerde bedrijf vlak voor faillissement. In totaal zijn er bijna 5.000 banen betrokken bij deze vorm van doorstart zonder overname van banen. Dit betekent tevens dat deze ruim 5.000 personen in de eerste 6 maanden na faillissement geen nieuwe werkring als werknemer gevonden hebben.

Tabel 8 Aantal faillissementen met doorstart en banen volgens methode 2

overlap en ondernemer	vestiging	overlap vestiging en bedrijfsactiviteit	aantal faillissementen	aantal banen vlak voor faillissement
J		J	1.222	718
J		N	4.687	2.203
N		J	4.415	2.039
Totaal			10.324	4.960

Validatie van de ontwikkelde methode met informatie uit Faillissementsdossiers

Het risico bestaat dat niet alle doorstarts als zodanig herkend worden. Dat gebeurt als er geen relatie tussen gefailleerde en doorstarter kan worden vastgesteld in de volgende situaties:

- 1) Er zijn wel gemeenschappelijke werknemers maar de overlap is niet overtuigend
- 2) Er worden geen werknemers overgenomen, en
  - a. Er is geen overlap in vestigingsadres en bedrijfsactiviteit, of
  - b. Er is geen overlap in ondernemers en vestigingsadres

Als er geen werknemers meegaan naar het doorstartende bedrijf en het doorstartende bedrijf is geen gelieerde partij op basis van ondernemer en vestigingsadres dan is de enige mogelijk om de doorstart te herkennen op basis van een identiek bedrijfsactiviteit en vestigingsadres. Dat zou kunnen leiden tot een onderschatting van het aantal doorstarts.

Om deze onderschatting te kwantificeren is gebruik gemaakt van gegevens die in het kader van een ander onderzoek binnen het CBS zijn verzameld. In dit onderzoek zijn faillissementsdossiers geanalyseerd van alle rechtbanken in Nederland die door de curator in 2015 zijn afgesloten. Hierbij zijn kenmerken van het faillissement vastgelegd, onder andere of er sprake is van een doorstart. Van de 188 aangeleverde dossiers waar sprake was van een doorstart waren er 183 faillissementen uitgesproken in de onderzoeksperiode die beschreven wordt in dit rapport (2007 – 2016).

Van deze 183 faillissementen zijn volgens de methode in dit rapport 124 faillissementen als doorstart getypeerd. Bij deze 183 faillissementen waren in totaal 5.268 werknemers betrokken, daarvan zijn er 4.803 (91%) volgens de methoden in dit rapport als betrokken bij doorstart zijn getypeerd (zie tabel 9). De 59 faillissementen die onterecht niet als doorstart zijn getypeerd zijn vooral faillissementen waar *geen of weinig* werknemers bij betrokken zijn. De hypothese dat er doorstarts worden gemist met de methode in dit rapport is, in elk geval met betrekking tot aantallen betrokken werknemers, grotendeels niet terecht.

De opzet van het onderzoek naar de faillissementsdossiers maakt dat er niet uitgesloten kan worden dat in het geval er geen doorstart aangeduid is er daadwerkelijk geen doorstart heeft plaatsgevonden. Het doel van dat onderzoek was niet om een compleet beeld van alle doorstarts te verkrijgen. Er kan dus geen betrouwbaar inzicht verkregen worden in de mate waarin de methode beschreven in dit rapport leidt tot een vals-positieve typering van doorstart.

Tabel 9 Validatie aantal faillissementen met doorstart en banen volgens methode 1 en 2

Nummer	Omschrijving	#doorstart- relaties	#werknemers
1	Doorstart binnen bedrijf	15	596
2	Gemeenschappelijke vestiging	49	1.725
3	Driekwart van de werknemers van de gefailleerde ($n \geq 5$) gaan door naar de doorstarter die een nieuwe werkgever is	26	772
4	Tenminste 1 ondernemer gemeenschappelijk	5	63
5	Gemeenschappelijke kapitaalverschaffer		0
6	Tenminste 50 werknemers van de gefailleerde gaan (redelijk sterk geclusterd in de tijd) door naar de doorstarter		0
7+8	Tenminste 50 werknemers van de gefailleerde gaan door naar de doorstarter	3	1.304
9	Tenminste 10 werknemers van de gefailleerde gaan naar de doorstarter. Dit aantal is tenminste een kwart van het aantal werknemers van de gefailleerde of van de doorstarter.	6	300
10	Tenminste verdubbeling van het aantal werknemers van doorstarter die tenminste 15% ($n \geq 5$) van het banenbestand van gefailleerde heeft meegenomen	4	39
Deel 2	Ondernemer en vestiging	8	3
Deel 2	Ondernemer; Vestiging en bedrijfsactiviteit	2	0
Deel 2	Vestiging en bedrijfsactiviteit	6	1
	Totaal	124	4.803

De vraag gesteld in de inleiding of er selectiviteit is in de keuze van het doorstartende bedrijf voor bepaalde groepen werknemers kan in een vervolgstudie geanalyseerd worden. De input hiervoor is samen in te vatten in de tabel 10. Ook uitgesplitst per jaar zijn de groepen werknemers die wel of niet mee gaan naar het doorstartende bedrijf aanzienlijk (enkele duizenden). Voldoende observaties in aantallen werknemers is belangrijk om een eventuele verdere detaillering in kenmerken van de werknemer en/of baan te kunnen maken.

Tabel 10 Aantal bedrijven dat failliet is gegaan, uitgesplitst naar doorstart, meegenomen werknemers en totaal aantal werknemers dat meegenomen is na een doorstart, 2007 – 2016

Jaar	Faillissementen		Banen		
	Totaal	w.o. doorgestart	Bij faillissementen	Bij doorstarters	w.o. meegenomen banen
2007	4.405	500	16.200	9.800	4.500
2008	4.555	700	24.600	14.500	6.500
2009	7.830	2.400	59.800	43.700	14.800
2010	7.020	2.200	36.700	22.300	8.800
2011	6.800	2.200	39.900	25.800	10.500
2012	8.285	2.900	46.300	29.200	11.700
2013	9.345	3.300	60.300	41.500	17.600
2014	7.545	2.600	48.700	35.400	15.400
2015	5.965	2.100	47.600	36.200	12.700
2016	4.980	400	42.300	30.600	16.300
totaal	66.735	19.300	422.200	289.000	119.100

Conclusie en samenvatting

Het onderzoek in dit rapport heeft als doel het detecteren van een doorstart van een bedrijf na faillissement op basis van (register)informatie zoals dat beschikbaar is op het CBS. De vraag die uiteindelijk beantwoord dient te worden is of er selectief groepen van werknemers of bepaalde contractvormen worden benadeeld bij de doorstart van een bedrijf. Dit onderzoek verschaft geen antwoord op de vraag of er misbruik gemaakt wordt van een faillissement-doorstart gebeurtenis om zich op deze te manier onttrekken aan de verplichtingen voortvloeiend uit de arbeidsovereenkomsten met de werknemers. In deze fase van het onderzoek wordt uitsluitend een methode ontwikkeld om doorstart te kunnen herkennen en wordt inzicht gegeven in aantallen betrokken werknemers.

Een belangrijke indicator voor de doorstart van een bedrijf is of er personeel overgaat naar het doorstartende bedrijf. Voor de groep potentiële doorstarts die werknemers gemeenschappelijk hebben met het gefailleerde bedrijf zijn een tiental categorieën opgesteld op grond waarvan de typering wel/geen doorstart gemaakt is (zie tabel 6).

Daarnaast zijn in methode 2 een tweetal voorwaarden opgesteld waarmee ook een uitspraak te kunnen doen of er sprake is van een doorstart zonder dat er werknemers meegaan naar het doorgestarte bedrijf.

Naast de directe relaties die gelegd kunnen worden op basis van juridische entiteiten, wordt op basis van het hogere niveau van de zeggenschapsstructuur waar een gefailleerd bedrijf en een potentieel doorstartend onderdeel van uit maken een uitspraak gedaan of er al dan niet sprake is van een doorstart.

Confrontatie met een beperkte set gegevens (183 cases) uit faillissementsdossiers laat zien dat vooral faillissementen waarbij een laag aantal of in het geheel geen werknemers bij betrokken zijn onterecht als niet-doorstart zijn getypeerd. In gevallen waar een groter aantal werknemers bij betrokken is, wordt de doorstart relatie wel gedetecteerd. Dit maakt dat op basis van deze confrontatie in termen van werkgelegenheid ruim 91% van alle doorstarts als zodanig wordt gedetecteerd. De impact van het onterecht niet aanwijzen als doorstarters (vals negatief) op het aantal werknemers is dus zeer beperkt.

De validatie methode biedt geen zekerheid over doorstarts die onterecht als doorstart geclassificeerd (vals-positief) worden. Dit lijkt met name een risico bij methode 2, waar geen relaties op basis van werknemers gelegd kan worden. Het aantal banen vlak voor faillissement bij deze groep van ruim 9600 gefailleerden is echter beperkt, ruim 2500. Dat is bijna 1% van het totaal aantal banen betrokken bij een faillissement.

Er vinden relatief veel verschuivingen van werknemers van en vooral naar Uitzend- en uitleenbureaus plaats. In nogal wat gevallen wordt dit op basis van de generiek ontwikkelde regels als doorstart getypeerd. Voor verdere analyse zou deze groep apart geanalyseerd kunnen worden. Dit staat los van het feit dat ook deze groep relevant is voor de vraag of bij de overgang van groepen werknemers naar een doorstarter/uitzendbureau er verschil is in de werknemers die wél en die niet als deel van een groep overgaan naar een nieuw bedrijf.

Resultaten uit deze fase van het onderzoek zijn samengebracht in tabel 10. In de onderzoeksperiode zijn 66.735 faillissementen uitgesproken waarvan er 19.300 zijn doorgestart. Daarbij zijn 119.500 werknemers meegenomen naar het doorstartende bedrijf.